

AKATALPA

Mayıs 2005

Aylık Edebiyat Dergisi

Sayı : 65

Hüseyin FERHAD

LEVH-İ MAHFUZ

1. KUMRAL ABDAL

Oku! kambur abdal
kösnük fısıltısını rüzgârın,
ateşin içrek cönkünü
yaslı avazını tar'ın

azalt kalbinin yükünü.

Oku! kekeç abdal
kadim Kiji aksarıyla,
Kitab-ı Dîvan ü Lûgati't-Türk'ü
içindeki Deccal'a

sağalt kalbinin çürüğünü.

2. ÇİLE

Müşrike tarik ne lâzım
ne lâzım âsâ ve post,
Tamu sana Uçmağ görünür.
Kalbim ki kendine hasım
güya beni Gülistan'a götürür.
kafese ko, zindana kapat
çilesin bülbülüm bir ömür
Ah, vatanım!

Aruz, hece, serbest nazım
ödenmiş birer fidye-i necat,
yine de sırlarım mezada dökülür
Ah, vatanım!

3. KIRLANGIÇ MEVSİMİ

Yaz'la Kış buluştuğunda
bir şah beyte dönüşeceğim,
onların çivit soluğunda
dîvana duracak eğnim

Kar ama simsiyah
yağacak cenuba, maşrika,
güneşin altın şeraresini
dökeceğim kasr-ı Aşk'a

İpince bir yağmur
sağacak çilesinden ipliğini,
buluştuğunda Kış'la Yaz
soyacağım zifaf gömleğini

4. YALNIZLIĞIN ARGOSU

Argo, dilin kaktüsüdür
sarraf Hulki'ye göre,
yurtığından 'edep yeri' görünür
ise üstüne gülünür

mümkünsüzüm ne çare.

Yollara işaretler bıraktım
sürsünler için ayak izlerimizi,
hâfızasına her harfin
gömdüm 'fallik' ikizini

Kocadın mı gri abdal
sesin âheste gelir,
cemi cümleden sakladığın o formül
o denklem de nedir

aşka dair o 'maval'.

Sükût ikrardandır, bre abdal
kıs fitilini hilâlin,
iç içe gezinir Tomris'le Cemal
geceleleri bilmez misin

Uğur Bilmiş, Bahri Çokkardeş, Nuri Demirci, Özlem Tezcan
Dertsiz, Melih Elal, Gültekin Emre, Hüseyin Ferhat, Yusuf Erten,
Metin Güven, Ali Özcelebi, Fergun Özelli, Hüseyin Peker, Çiğdem
Sezer, İlyas Tunç, Mehmet Mümtaz Tuzcu.

ÇIKTI

ERGUVAN MUHABBETİ

Derleyen ve Yayına Hazırlayan: Ramis DARA
Bursa Büyükşehir Belediyesi Yerel Gündem 21 Yayınları

'HALKIN DOSTLARI'NIN

Melih ELAL

Ataol Behramoğlu’yla Nihat Behram, Ocak 1975’te *Militan*’ı yayımlamaya başlarlar. Bu serüven 18 sayı sürer ve Haziran 1976’da sona erer. Derginin künyesinde bu iki ad kurucu olarak görünür. Ancak kurucuların adı 14. sayıdan (Şubat ’76) sonra künyeden çıkarılır. 14. sayıya kadar derginin sahibi ve yazı işleri sorumlusu Nihat Behramoğlu (Nihat Behram), 15. sayı ve sonrasındaysa A. Behramoğlu’dur.

Derginin çıkış bildirgesinde “*Militan* uzun bir hazırlık döneminden sonra çıkmaya başlıyor. Bir bakıma, *Halkın Dostları* dergisinin sıkıyönetimce kapatıldığı Eylül 1971 tarihine kadar uzanıyor bu hazırlık dönemi. *Halkın Dostları* ikinci yayın yılını sürdürürken, 18. sayısı yayımlandıktan sonra süresiz kapatılmıştı.” denilerek, dört yıllık suskunluktan sonra *Militan*’ın aynı yolda yürüyeceği, “*Militan, Halkın Dostları*’nın yürüttüğü kavgayı, yaşanan bunca şeyin ardından, daha net, daha kesin ve bu kez gücünün çok daha bilincinde sürdürmek üzere çıkıyor.” şeklinde belirtilir ve üç hedef belirlenir. Bunlar: a) “Sanat – kültür ortamında çeşitli görünüşlerde yaygınlığını sürdüren küçük burjuva kökenli tutumlar ve yönelişlere karşı toplumcu sanat – kültür anlayışının kavgasını vermek”. b) “Toplumcu sanat kisvesi altında, özellikle son zamanlarda bir yaygınlık kazanan şematik, sekte, mekanik anlayışlara karşı mücadele vermek”. c) “Sanatın toplum içindeki önemini vurgulamak, onda hayatın dokusu olma özelliğini göstermek”tir. Amaçlarını da “*Militan*, toplumcu sanatın bütün sağlıklı öğelerini toplamak, sol sanatı olanca genişliği ve gücüyle yansıtmak amacındadır” diyerek okura aktarırlar.

Militan, 23,5 x 15,5 cm boyutlarında, karton kapaklıdır. Üçüncü hamur kâğıda genellikle 80 ile 96 sayfa arasında basılır. Ön ve arka kapakta birbirini tamamlayan, kapağı tamamıyla kaplayan fotoğraf kullanılır ve bu yazılara fon oluşturur. Üstte *Militan* başlığı, solunda “Devrimci Sanat ve Kültür Kavgasında” ibaresi, altında da sayı ve tarih bulunur. İçerikle ilgili duyurular kapağın alt bölümünde yer alır.

Dergi iki bölümden oluşur. “Devrimci Sanat ve Kültür Kavgasında *Militan*” adını taşıyan bölümde şair ve yazarların ürünlerine, inceleme ve eleştiri yazılarına; “Sanat ve Kültür Dünyasında *Militan*” adını taşıyan bölümdeyse bildirgede belirlenen bakış açısıyla kitap, tiyatro, sinema, sergi, haber ve eleştirilerine yer verilir. Yazın dışında sanatın diğer alanlarını da kaygı edinen bir dergidir *Militan*. Şiir ve öykünün yanında hemen her sayısında tiyatroya, karikatüre, desene yer verir; kapağını zaman zaman fotoğraf sanatçılarının fotoğraflarıyla donatır. Yayımlanan 18 sayı süresince A. Behramoğlu, Nihat Behram, F. H. Dağlarca, Can Yücel, Erdal Alova, Kemal Özer, Metin Demirtaş, Refik Durbaş şiirleriyle; Bekir Yıldız, Aysel Özakin, Erdal Öz, Fakir Baykurt, Adnan Özyalçınmer öyküleriyle; B. Brecht, Neruda, Vaptsarov, Attila Jozsef, Rafael Alberti, Paul Eluard çeviri şiirleriyle; Fikret Otyam, İsa Çelik, Gültekin Çizgen fotoğraflarıyla; Mehmet Sönmez, Selçuk Demirel, Tan Oral, karikatür ve desenleriyle dergide yer alırlar. Gelişen bir sanat olayı üzerine ya da yayımlanan ürünleri nedeniyle Ahmet Arif, Vasif Öngören, Genco Erkal, Vedat Türkali, A. Kadir gibi sanatçılarla söyleşiler yapılır.

İlk sayıda Onat Kutlar, derginin ikinci hedefi doğrultusundaki, “*Arkadaş Filmi ve Bazı Yanılığlar Üzerine*” adlı yazısında, filmdeki politik yanlışları, gerçeğe aykırı yanları, Batı özentisi sinema anlatım dilini eleştirir. Marks ve Engels’in yazılarından, sanat ve kültüre yönelik çeviriler yayımlanmaya başlar ve dergiyi toplatma kararları gelinceye kadar (s. 1, 2, 4) sürdürülür. Daha sonra derginin sırasıyla 3., 2., 5. sayıları toplatılır; 10. sayıyla ilgili Basın Yasası’na muhalefetten dava açılır. 3. sayıda (Mart ’75) Dünyada Nâzım Hikmet adlı bir bölüm açılarak, Nâzım’ın Türkiye’de yayımlanmamış şiirleri, konuşmaları, yazıları yayımlanmaya başlanır. Bu bölüm 7. sayıdan sonra bir daha yayımlanmaz.

Militan’ın hemen her sayısında, o güne değin dile getirilmemiş yazın konularıyla karşılaşırız. Haşmet Zeybek, “Dört Adım Çalışma Yöntemi ve Köroğlu Destanı” adlı yazısında oyunlaştırma çalışmalarına farklı bir bakış açısı getirir (s. 1). Aziz Nesin’in, *Moby Dick*’in dünyadaki ilk on roman içinde sayılması, çevirmenleri Sabahattin Eyuboğlu ile Mina Urgan’ın önsözde belirttikleri “güçlü gerçekçilik”, “balınacılık işini iyi bilmek” sözleri üzerine söyledikleri, vardığı sonuç; okunmaya ve tartışılmaya değer kılar yazıyı (s.2) ... S. Uturgauri, Kemal Tahir’in *Devlet Ana* romanıyla getirilen tezleri “Türk sosyalizmi” olarak yorumlar. Her sayıda benzeri yazılarla karşılaşırız (s. 3).

Militan, her sayısının ilk yazısında, ki bunlar imzasızdır, yazın ve sanat ortamını değerlendirir, derginin görüşünü açıklar ve içeriği ile ilgili bilgi verir. 6. sayıda (Haziran ’75) dergi kendini ve yazarlarını sorgular: “*Militan* yapay bir kuşak dergisi değil, bir ilke dergisidir. Bu ilkelere aykırı olmayan bir yazı ya da sanat ürününü yayımlamamız doğaldır. Militanca tutumun, sandığı gibi, sadece genç kuşakların bir özelliği olduğu görüşünde değiliz. Nâzım Hikmet ömrünün sonuna kadar, gerek siyasal konumu, gerek sanat anlayışı ile militan kalmış bir yazardır. Bu sayıda yazısını okuyacağımız Gorki de öyle; Pablo Neruda da bütün ömrünce militanca yaşamış ve yaratmış bir yazardır”. Bu açıklamaları yaptıktan sonra söz genç yazarlara getirilir ve “... dergimizin giderek en genç kuşaklara yöneldiği, ana yazar kadrosunu onlardan oluşturma çabasında olduğu da bir gerçektir. Bu hem hayatın diyalektiğine uygun bir olgudur, hem de eski kuşaklardan yazarlara yönelttiğimiz bir eleştiri sayılmalıdır” denilir. Ki dergiyi çıkaran Ataol Behramoğlu 33, Nihat Behram 29 yaşındadır. Erdal Alova (s. 1), Barış Pirhasan (s. 2), Yaşar Miraç (s. 12), Ahmet Erhan (s. 18) şiirleriyle; Taner Kutlay (s. 4) yazılarıyla dergide birbiri ardınca görünen gençlerdir.

3. sayıda (Mart ’75) “Toplumcu edebiyat sözünden ne anlıyorsunuz? Toplumcu edebiyatımızın bugünkü sorunları sizce nelerdir?” sorularından oluşan bir soruşturma başlatılır. Soruşturmaya F. H. Dağlarca (Karşılıklar adlı şiirle, s. 5), Fakir Baykurt, Adnan Özyalçınmer, Ömer Faruk Toprak (s. 6), Bekir Yıldız, Kemal Özer (s. 7), İlhan Selçuk (s.10) yanıt verirler.

Orhan Kemal’in ölümüyle yarım kalan romanı, *Romancının Romanı* (s. 7) yayımlanır. Ölümünün 60. yıldönümünde *Militan*’ın 7/8. sayısı (Ağustos-Eylül ’75) özel sayı olarak Tevfik Fikret’e ayrılır. Şükran Kurdakul, Konur Ertop, Asım Bezirci, Ataol Behramoğlu, Taner Kutlay, Mehmet Bayrak, Hikmet Altunkaynak; Tevfik Fikret’in farklı yönlerini inceleyen yazılar yazarlar. A. Kadir’e, Fikret’in şiirlerini günümüz diline uyarlaması nedeniyle yöneltilen soruların yanıtları; Hikmet Altunkaynak’ın, Fikret’in o günlerde hayatta kalan tek arkadaşı Salih Keramet Niğâr’la, şair üzerine konuşması; Ziya Gökalp’in, Nâzım Hikmet’in, Tanpınar’ın; Fikret’le ilgili görüşlerini dile getiren yazıları; A. Behramoğlu’nun, A. Kadir’in, A. M. Dıranas’ın günümüz diline uyarladığı şiirlerinden bir demet, bu özel sayıda yayımlanır.

Cemal Süreya’nın gazetelerin sanat sayfalarında şiirin boyutunu sorgulayan yazıları üzerine, “Uzun Şiir Yeni Bir Tür mü?” adlı yazısıyla Kemal Özer (s. 10) tartışma başlatır. A. Behramoğlu (s. 11), İsmet Özel’in ikinci şiir kitabı *Evet İsyân*’ın yayını nedeniyle, Özel’in şiirini ayrıntısıyla inceleyen uzun bir yazı (neredeyse kitap boyutunda) yayımlar.

Militan’da, Demokratik Vietnam Cumhuriyeti’nin sanat ve kültürü (s. 2); 70. doğum yıldönümünde çağdaş Macar şairi Attila Jozsef’i tanıtan yazılar ve şiirlerinden örnekler (s. 3); doğumunun 100. yılı sonrasında devrimci tiyatronun önde gelen adı Mayerhold ve epik tiyatronun kurucusu Bertolt Brecht üzerine yazılar (s. 4); sömürgecilğe karşı savaşım verirken öldürülen Kübalı şair José Martí üzerine yazı ve şiirlerinden çeviriler (s. 5); Nâzım Hikmet ve Orhan Kemal’in ölüm yıldönümlerine rastlayan haziran sayısında, bu yazarlarla ilgili yazılar (s. 6); Şili’deki karşıdevrim sonucu öldürülen Pablo Neruda’nın ikinci ölüm yıldönümünde, şiir ve sanatı üzerine yazılar, şiirlerinden çeviriler (s. 10); 25. ölüm yıldönümünde Orhan Veli’nin şiirlerinden, yazılarından seçmeler (s. 11); 100. doğum yılında Jack London’ın bireyciliğini, Marksizm’e bakışını işleyen yazılar (s. 13); Rıfat Ilgaz’ın şiiri üzerine yazılar, şiirinden örnekler (s. 18) gibi konular genişletilerek ayrıntısıyla işlenir.

A. Behramoğlu, 18. (Haziran ’76) sayıda okurlara, “3. cildin tamamlandığı 18. sayı, aynı zamanda, *Militan*’ın kapanış sayısı olarak yayımlanıyor” diye seslenir ve kapanış gerekçelerini; maddi sorun, kadrolaşma sorunu olarak açıklar. Yazısını “*Militan*’ın her sayısının, belli bir gelişme süreci içinde, böyle bir sanat anlayışını (Marksist) vurgular nitelikte oluşmasına katkıda bulunmaya çalıştım. Bugün, nesnel koşullar, onu kapatmayı zorunlu kılıyor. Fakat *Militan*’da önerilen ilkelerin, örneklenen sanat anlayışının savunulacağına, boyutlandırılacağına inanıyorum” diye bitirir. Bu imzalı yazı, aynı zamanda, her sayının başında *Militan* imzasıyla çıkan yazıların A. Behramoğlu’na ait olduğunun da açıklamasıdır.

Rastlantıyla bakın ki, *Militan* da sıkıyönetimce değil ama baskılar sonucu, *Halkın Dostları* gibi, 18. sayısında yayımını kesmek zorunda kalır. Şu bir gerçek ki, günümüzde de inceleme ve eleştirinin yeniden doğması, yeniden yer bulabilmesi için, okurun bu tür dergilere de gereksinimi var.

TUR LİMANI, MAVİ MAVİ

Yazı güzü sölpük Ege
Okşayan uyku huzmesi
Elliyedi al buyruğu
Altmış olsun matinesi

Tundra'nın yalvacımı
Sam Amca'nın bir yiğidi
Ağırlatıp mandırada
Gürül gürül indirmede

Ezber ettirip küffara
Dekor kostüm sille baştan
Uçtu mu kabuksuz, üryan
Zalim zimba burda racon

Lâfsız lâlim figüransa
Miğfer-nefer-feryat-figan
Nota yazdırmaz üstüne
Kamer kakalar loşlukta

Lâv sular lâcivert sular
Otağda Han'ım uyuklar
Diyaframı kıstı domuz
Kırbaç etti klâketi

Mavi gözlüm mercek yağı
Cüppesiz cünüp denize
Güneye, sıcak faleze
Densiz almaç lomboz boza

Keskin göze cam kestirip
Kem gözüne şer bulayıp
Hicap icap grybetinde
Set üstüne set kurmada

Savaş filmi: Vahşi Kasap
Ata ced celepten bozma
Parlak torun disk satıyor
Satırsıza kanlı yazma

İlyas TUNÇ

KAN-DİL

imgeler geceden gelir...
kapılar, pencereler, perdeler; her şey steril... hadi, gir
hadi gir:
kum, karanfil, idil!..

idili kaptı dilbaz, kuma gömdü karanfili... dedi, dalgalar,
köpükler, körfezler; çılgınlık, çıvınlık ya da... hangisinden
başlasam, bitirsem mi burada? dedim, şairler dilbaz değil,
sözcükleri aldatmaz! taş döner mi, düşerse mil? damarlar
çekilsin, tutuşsun kandil...
kan ve dil!..

birinden ötekine bata çıka... kandan sıyırdım dili, kokuyu
aldı vampir... sirenler, serumlar sargı bezleri... kökünde
ensemin, soluğumun ucunda; sanki bir karabasan, boşa akmış
bir sebil... söylesem tampon tutmaz, söylemesem söz sefil!
baktım ki gün ağarmış, ateşler içinde şiir...
ah, şimdi durum acil!..

KIRLANGIÇOTU

Halûk Cengiz'e, yine...

Bu kadar uzaktan bakınca
Görünmüyor vadide akan nehir
Giden bahçeler: Kırmızı şarap, kuru üzüm ve incir

Yürürmüş meğer kırlangıçotu: İşte, gittin
Bitirmek istediğin gibi başladın kitabına
Kapısında ateşler yaktığın kaleye sığmadı şehrin

Uçarmışsın meğer
Toprağından itilmiş siyah güller gibi
Rengini değiştirerek

Demedim, bilirsin diye:
İçinde duruyor varacağın yer
Kordonun boyu kadardır menzil

Dedim belki, usulca:
İnce bir ip bağlanmıştı beline
Nereye düştüğün belli değil

Çiğdem SEZER

YAŞAMA(MA)MAK

*sıradan şeyler olup bitiyor, dünyanın
her yerinde. ağacın biri esniyor
toprak geriniyor. gün
süzülüyor evlerimize*

kap kaçak börtü böcek naftalin
elbise dolap bana mısın demedin

ağacın esnemesi olağanüstüdür
şehvetle açılmış ağızından, gökyüzü
görünür

gerindikçe toprak, günün omuzlarından
yıldız tozu dökülür
eşiğin kapıyla sevişmesi olağanüstüdür
anahtarın dönmesi kilidin inlemesi
pencere pencere olduğunu bilir, ordan
bakınca görünür dünyanın gözleri
ya şu gemi... yelkeni ak, ne ülke ne bayrak

(deniz yok ki gemi nasıl yol alacak?)
(gemi için bir deniz... düş kurulacak!)

“ben bu derde hande derman...”
dedim, aşk
dedi; yalan
dedim, giden kim, neydi kalan
uyandın gibi bir sabah, kuşlar
havalanıyor dünyanın çatısından

bir yaşamaktır dövüp durdu kıyıları
ayağını deşirdim
onca savaş onca ölüm onca kin
bana mısın demedin!

AKATALPA'YLA PARİS'E

Ali ÖZÇELEBİ

*giden günler, dönen
günler. aynı şafakla.
Hayati Baki*

22 Gücükay 2005, Salı.

Toulouse-Paris treni 36 saniye gecikmeyle kalktı...

Çok yolculuk ettim, hiç tren ya da uçak kaçırmadım. Yine de yolculuklar öncesinde telaşlanır, acele ederim, yanımdakilere kızarım. Bir an önce varayım, tuvalete gideyim, soluk soluğa kalmadan yerime oturayım isterim. Koşturmayı sevmiyorum kalbim üç yerinden onarıldığından beri. Bu huyumu on yıldır öğrenemeyen eşim Odile, tersine ağırdan alır, zamanı benden iyi ölçtüğü için olsa gerek. Yalnızca kendini düşünür. Benim telaşım, sıkıntım, dokuz doğurmam onun umurunda olmaz. Ben kendimi trene attığımda, o dergi almaya gitti, döndü; trene binmeden bir de sigara içti. Neden sonra yerine oturduğunda “Gördün mü? Kaçırmadık treni...” dedi. Ne diyeyim?

Yola çıkalı 15 dakika oldu. Hava soğuk dışarıda. Geçtiğimiz yerlerde birkaç santimetre kar var. Arada bir dışarı bakarak, *Akatalpa*'nın şubat sayısını okuyorum. Buralarda kış çetin geçiyor; badem ağaçları çiçek açmadı. Bu yüzden tanıyamıyorum onları, ama oradalar biliyorum. Badem ağaçları bana Phyllis'i ve Demophon'u değil, masalların kökenini ele veren Dede Korkut'un “koşa badem sığmayan dar ağızlı” deyişini anımsatır. Benim bu sabah yazmak için esin kaynağım, badem ağaçları değil, *Akatalpa* ve arada bir vagonun pencerelerinden göz attığım kayan dünya.

Önce Dara'yı okuyorum. Doğanın günümüz şiirinin, sanatının, edebiyatının esin kaynağı olmaktan çıktığını söylüyor. Sanat başka kaynaklardan da beslenmeli, öyle yapıyor zaten. Nedense Tefik Fikret'i anımsıyorum. Aşiyân'da oturuyor, yamaçlarında kuşkusuz bugünkünden çok daha fazla erguvan ağacı olan Boğaz'ı seyrediyordu. “*Yiyin efendiler yiyin, bu hân-ı iştaha sizin; doyuncaya, aksıruncaya, tiksıruncaya kadar yiyin*” dizelerini yazdığında, belki bademler çiçeklerini döküyor, yerlerini erguvan çiçekleri alıyordu. Dara da bilir bunları, o başka bir şey söylemek istiyor.

İkinci sırada okuduklarım, Ali Eryüksel, ‘Haikular’, Çiğdem Sezer, ‘Soru İşaretinin Ritmiyle’. Bu dizeler, ne içerde, ne dışarıda gördüklerime uyuyor. Öğrenci çok trende, yarıyıl tatilinden dönüyorlar. Yan taraftaki öğrenci çiftin hafif öpücük şapırtılarını duyuyorum. İki çiftler; lise son, taş çatlasa konservatuar birinci sınıf öğrencileri olmalılar. Az önce yukarıdaki raflara çalgı kutuları koydular özenle. Koca vagona yalnız onlar varmış gibi davranıyorlar. Alt alta, üst üste. Odile bile bakıp gülümsemekten alamıyor kendini, ama “Bizim zamanımızda demiyor...” Kimse demiyor.

“Heureux comme Dieu en France - Fransa'da Tanrı gibi mutlu” diye bir deyim varmış, yaşamasını bilen insanları tanımlamak için kullanılmış. İyi yaşamının önde gelen ölçütü iyi yemek, iyi şaraplar içmekmiş. Şu sıralar, Floransa'nın başkenti olduğu Toscana ili, Fransa'yı sollamış. Fransa'nın ikinci özelliği “insan haklarının vatani olmak”mış. Bu her ne kadar, “Kimler için?” sorusuyla açılacak bir tartışma başlatabilirse de, yandaki gençlerin bu haklarını tepe

tepe kullandıkları ortada. Bugün tüm Fransa'da, gençler, dolu dolu yaşıyorlar gençliklerini, cinselliği, eğitim-öğretimi. Geçenlerde, koskoca Ulusal Eğitim, Araştırma ve Teknoloji Bakanı'nı dize getirip, olgunluk sınavlarında ufak bir değişiklik öneren yasa tasarısını geri çektiler.

Şu halleriyle de şiir gibi güzeller. Şiire konu olmalı bu görüntü, oluyordur kesin, çünkü yaşamın kendisi şiir... Bağışlayamadığım tek şeyleri, fotoğraf makineli cep telefonları. Neyse ki biri çıkıp içinde cep telefonu olan şiir yazmadı henüz, yani bildiğim kadarıyla. Orhan Veli'den esinlenerek, “*Ne Filistin için Londra Konferansı / Ne Mollaların atom bombası / Bir eli manitasının ince belinde / Görüntülü cep telefonu öteki elinde! / Umurunda mı dünya?*” diye bir şiir yazabilirdi. Haksızlık etmeyelim bu çocuklara, çalgı kutuları onlara saygınlık kazandırıyor. Bir daha bakıyorum gençlere. Yeni, ölçsüz, kısa dizeli şiirlere benziyorlar. Şiirler, biçim ve içerikleriyle insanlarla eşleştirilebilirler. Divan şiiri gibi insanlar vardır, oturaklı, anlaşılabilir... Hece vezniyle yazılmış gibi, her şeyleri şaşmaz biçimde bir örnek kadınlar... Eşleştirme uzatılabilir, örneğin kendimce sevdiğim kadınlar Orhan Veli'nin şiirleri gibiydiler.

Akatalpa'yı okumayı sürdürüyorum. Kasım ayını ben de sevmem Sadık Yaşar gibi; kanseri düşünmemeye çalışırım elimden geldiğince. “*Ben sevdayım al beni sevecenliğine / Ben gülüm, dallarına aşıla beni,*” (Ş. Kurdakul) benzeri dizeler, kimin hoşuna gitmez? Yazarlar üzerine yazılan her yazı, bende o yazarın kitaplarını yeniden okumak isteği uyandırır. Olanaklı mı?

Sezer'in şiirindeki “yarım” sözcüğü (beş kez kullanmış), bana eski bir sevgilimi anımsatıyor. Her şeyi “yarım” yaşadık, benim yüzümden. (Kendimce nedenlerim vardı.) Hep dururdum onu.... Oysa çok bir şey istemezdi, almaktan çok verirdi. Evli olduğumu bilirdi. En çok sevdiği şeylerden biri, buraya yazamayacağım bir şeydi. Öncesinde, sonrasında... Rahatsız olurdum; bedenimle değil, gururumla, çünkü benimki tutukluk yapardı. “*kadının biri yok kuyudan su çekerdin*” Oysa o her halini, her halimi sever, önemli olmadığını söylerdi. Yine de önünü keserdim, çar naçar bırakırdım onu. “*Yarım yüzünle dolaşıyorum /.../.../ yarım yüzünle sevişiyorum.*”

Pencereden bakıyorum. İnce bir kar tabakası kaplamış ağaçları. Ne denirdi buna? Le givre, Türkçesini bilmiyorum. Soğuk sabahlarda çamların iğne yapraklarına yapışan kar zerreleri? İşte bir şey daha, bana onu anımsatan. En iyisi gözlerimi kapatıp, uyumayı denemek.

“*(...) yetersizmişim iyilikte. istediğim görülmek istemediğim bir yer[di]. sonradan hatırlıyorum bunları. Meğer teslim olmakmış tutkudan kurtulmanın yolu.*” (Yücel Kayıran)

Yasak seviler, “yarım” yaşanır. Sevgili hem yasaklı, hem uzakta olunca çeyrek. Çeyrek bile değil, bölük pörçük... Yasak aşkların öyküsü de “yarım” yazılabilir ancak. İki adının biri beş harfli, öteki... “*beni bu seferlik affedin.*” Beşin de ötekinin de yarısı buçuklu olur. Bilgisayar, harfleri ortadan bölüp yazamaz. Zaten onun adlarının tekinin baş harfini yazsam bile tanıyan çıkabilir. Üç kişi biliyordu bir ara ikimizi. O anlatmasaydı iki kişi biliyor olurduk, bir o bir ben. İki sevgiliden biri “yarım” bilir ötekinin duygu ve düşüncelerini. Üçüncü kişilerse çeyreğini bilir ancak, iki kişi arasında geçen. “Yarım” hoca dinden eder, “yarım” hekim candan eder. Peki “yarım” yaşamlar, “yarım” özgürlükler,

“yarım” buluşmalar, “yarım” konuşmalar, “yarım“ anlatmalar neden ederler?

“beni bu seferlik affedin
hoşça kalın.”

(Not: Herkes, daha doğrusu *Akatalpa*, ozanlarının dizelerine sahip çıksın! Kendim yazamayınca başkalarınınkini çalıp kullanıyorum.)

Daha çocuğu ben başkasını sevdiğimde. Nereden bilebilirdim? Ben başıma alıp gittikten sonra büyüdü, serpildi. “*sonradan hatırlıyorum bunları. / birini arıyormuşum gibi dolaşıyordum dünyada. / neyi anımsamıştım, kredi kartımı unuttuğum yerde. / neden çarpıp duruyordum sıfırla kendimi. / yalnızlığım vazgeçilmez olmaktan olma.*” (Yücel Kayıran)

Sonradan düşündüğüm çok oldu, olmayacağını, bize dirlik vermeyeceklerini.

(...)

Hız kesmiş trenimiz, Garonne’un içinden geçtiği Bordeaux’yu bir uçtan ötekine geçiyor. İşte Katedral ve tiyatro göründü uzaktan, birbirine yakın iki eski yapı. İkincisi birincinin içinden çıktığına göre doğal bu yakınlık. Bizim cami avlularından ne çıkar cenazeden başka? Bilen var mı?

Kar bitti, şimdi her taraf yeşil ya da kırmızı toprak rengi. Büyük küçük şatolar. “Bir şaton bile yok! Beni yerimden yurdumdan ettiğine göre, bir küçük şaton olsaydı barı!” diye takılıyor Odile’e. Gülüyor. “İspanya’daki şatoların yetmiyor mu?” diyor.

Cunda adasında bir pansiyon odası. Mevsim karakış. Kandırılmışız iki kez. Soba soğuk, oda soğuk, yatak soğuk, su soğuk... Dalgalar pencere camlarına çarpıyor, buzları biraz daha kalınlaştırıyor her seferinde. Bir o sıcak; en çok da kadınlığı sıcak... Bıraksam her yanıma konacak. Niçin bunu anımsıyorsun şimdi? Bodrum’da Maya Otel’de daha iyi değil miydi? Doğru, iyi günlerimiz de oldu!

“*ifade edemedim biliyorum hissettim kendimi hep bir hiç konuşmada. / ben mi günah içindeyim günah mı benim içimde. / sanki yoktu zaman, kararmış, seher vaktinden başka.*” (Yücel Kayıran)

Huysuzluk ettim, haksızlık ettim, hafiflik ettim, hayırsızlık ettim, hayvanlık ettim, hıyarlık ettim, hıyanet ettim... Bunlar alıntı değil, ben yazdım, zaten şiir değil.

Bir gün bir arkadaşına rastladım. Necatigil’in şiirindeki gibi, “Evlenmiş, çocukları olmuş,... Mutluymuş... Sana selam söyledi...” dedi.

Bordeaux’dan sonra Angoulême, teraslanmış bir yamaca sıralanmış taş gibi taş evler. Sonra Poitiers gelecekmiş, ardından Tours... Adları bildik, kendileri yabancı kentler. O kadar da değil, Cognac’tayken *Uluslararası Angoulême Çizgi Roman Festivali*’nin duvar boyu afişlerini görmüş, orada dünyaca ünlü bir *Çizgi Roman ve İmge Ulusal Merkezi* olduğunu öğrenmiştik. Anayurduma yabancı kurumlar, olmayacak şeyler...

Poitiers de Charles Martel’in 732’de Arapları durdurduğu yerd, tarih derslerinden anımsıyorum. Bir bilgi 50 yıl sonra şöyle bir anımsanıyor! Tren hızlanacak, pek göremeyeceğimiz savaşın yapıldığı ovayı.

TGV, geçenlerde saatte 531 km. hıza ulaşmış, kısa bir süre elbette. Allah korumuş da devrilmemiş! Eskiden hızlı trenler yoktu; duraklı biletler vardı. İstedğin kentte iner, CNZİT (Canın Ne Zaman İsterse Treni)’e binip

sürdürdünüz yolculuğu. Şimdi insanların hiçbir şeye zamanı yok! “Dünya küçülüyor,” diyorlar, atlayarak yaşadığımız için küçülüyor.

Uğur BİLMİŞ

KORKUNÇ

Ece Ayhan’a

İki birleşemeyen bedene uzaklık nefes.
Böylelikle, dinginleşir mi ruh? korkunç

Giysilerini tanyorum. Tanrı da bizimle giyinir.
Sen soyundukça uzak doğuluyum korkunç.

Bir şeyler basıyorlar üstüne gözlerim kara
Parşömenin bu denli kirlenmesi korkunç.

Yaşamımız değişiyor, beyazdan siyaha.
Her bin yılınız dua mı? korkunç

Gördüğüm rüyaların devamısın.
Ellerini yıkadığın o her sabahki su korkunç.

Bir perdeyi açan ve kapayan.
Diyelim ki “Aşırılığın Peygamberleri” korkunç.

Kal gitme biraz daha üzüm suyu.
Ağzından sızan o son kırmızı korkunç.

Her oylumumuz bir yer değiştirmedir.
İmgeyi taşıyan çocuklar gördüm korkunç.

Yalınayak şiir gördüm mü Ece AYHAN’a koşarım.
Ağzında bir şey taşır KARA. Sarı kuş korkunç.

Kalbimi kuduz bir köpek gibi dolaştırıyorum
Her yolu denedim unutmak için korkunç.

Karşı sıradaki oğlan, kız arkadaşının alt dudağının içini öpüyor, benim sevdiğim gibi. Bu yolculukta her şey gibi bu da bana onu anımsatıyor, oysa ben anımsanmaya değmeyecek anılar edinmeye doğru hızla yol alıyorum. 8528 numaralı TGV tren gerçek hızına ulaşıyor. Az sonra Paris’te oluruz.

“*hayat unutulmuş sevinçleriyle bi’islik
değil mi sanki, üfleyp
geçiverdim işte içinden.*” (M. S. Kırmıllı)

Şiir bizi yaşamla buluşturuyor, barıştırıyor, uzlaştırıyor, kendi kendimize görmediğimiz yanlarını göstererek. Başkalarına, başka gözle bakmamızı sağlıyor. Kimi anılarımızı şiirselleştiriyor.

Paris şiirin de beşiği oldu. Parisliler? İki yüz ulustan insan yaşıyormuş Paris’te. *Akatalpa* bittikten sonra trenin dergisi *TGV*’de okudum. Parisli kim öyleyse? “*Benzer ortamlarda yaşayan; ama birbirinden çok farklı gümbürtüleri olan insanlar!*” (M. Güven)

Bu yazı böyle bitmemeli. Son bir kez göz atıyorum *Akatalpa*’ya. Döne döne okumuşum. Düşünüyorum, bu yolculukta yanımda *Akatalpa* olmasa, içindeki şiirleri, yazıları okumasam aynı şeyleri yazar mıydım? Bu yazıyı yazar mıydım? Bir yazı yazar mıydım? Kuşkusuz yazardım;

çünkü karada, havada, denizde yazmadan duramayanlardanım; ancak bu yazı olmazdı. Esinlenmelerin dereceleri var, en güçlüsü insana başı sonu olan bir yazı yazdırması. *Akatalpa*, üç kez başardı bunu. Var olsun, sürdürsün yayını!

MERHABA ALOYSIUS, N'ABER?

Metin GÜVEN

1828 yılının sonlarında Fransa'nın Dijon kentinde la Societe d'etudes akademisindeyiz. Aloysius Bertrand; izleyenlere o güne kadar, Aloysius'dan başka kimseden duymadıkları tarzda bir metin okumaktadır. Metin biter ve Aloysius dinleyicilere bunun bir şiir olduğunu söyler. Aloysius; Kraliyet Koleji'ni yeni bitirmiştir, 21 yaşındadır ve babası Yüzbaşı Georges Bertrand yeni ölmüştür.

A. Bertrand; daha önce de aynı yerde ve 1826-1828 yıllarında buna benzer metinler okumuştur. Ve bu metinlerin bir kısmı tek kitabı olan ve ölümünden bir yıl sonra yayınlanabilen *Gaspard de la Nuit*'de yer almıştır.

Şimdi C. Baudelaire'e kulak verelim: "Küçük bir sır vereceğim size. Aloysius Bertrand'ın ünlü *Gaspard de la Nuit*'sini... belki de yirminci kere karıştırırken, buna benzer bir şey denemek, onun öylesine garipçe, eski hayatın çiziminde uyguladığı yöntemini yeni hayatın, daha yeni ve daha soyut bir hayatın anlatılmasında uygulamak geldi aklıma.

... uyumu uyağı olmadan da şiirli, eğili olan, ruhun içli devinimlerine, hayalin dalgalanışına bilincin çarpıntılarına uyacak kadar çevik ve çelişken bir düzyazı mucizesini kim hayal etmemiştir ki?"¹

Ne diyor Baudelaire:

1- Aloysius Bertrand; eski hayatın çizimini yeni bir yöntemle yapmıştır.

2- Aloysius Bertrand; uyum ve uyak kullanmadan "ruhun içli devinimlerine", "hayalin dalgalanışına", "bilincin çarpıntılarına" uyacak kadar çevik ve çelişken bir düzyazı mucizesi yaratmıştır.

Ondan sonra yaşayan ve şiir yazan hemen bütün büyük şairler belirli boyutlarda bu "düzyazı mucize"sinden faydalanmışlardır. Örneğin; Lautréamont, A. Rimbaud, Saint-John Perse, Mallarmé, René Char ve diğerleri modern şiirin gelişim süreci içinde düzyazı şiiri çok daha ileri noktalara taşımışlardır.

Bu yazı elbette düzyazı şiirin tarihsel gelişimini anlatmak için yazılmıyor, ama, yine de şu tespiti yapmadan geçemeyeceğim: Bu şiir türü; her anlamda nihilist ve anarşist bir zemine oturmuştur.

Neden? Neden olacak, dünya yeni bir sistemle tanışıyor. "Eski hayatın" iş ve üretim ilişkileri, yerini "yeni hayatın", "hayatların" görüntülerine bırakıyordu. İnsanın "ötelenmesi" ve "öteki" olması tam da o yıllarda başlamıştı. Yani hayat parçalanmıştı. "Hayalin çarpıntıları" ve "bilincin dalgalanması" farklıydı artık.²

İşte Aloysius Bertrand ve diğerleri böyle bir sosyolojik ortamın kaçınılmaz sonuçlarıydı. Yani onlar başka türlü olamayacakları için "anarşist" ve "nihilist" oldular. Hem şiirlerinde hem özel yaşamlarında. Öyle olmak, karşı bir yerde durmak, kan kırmızı çizgilerin sınırlarında bulunmak onlara güç ve malzeme kazandırdı.

Ve onlar sayesinde ki; tarihin insanlara armağanı olan beş duyu birbirine karıştı ve sonunda dünya "kahin"ler, "deha"lar gördü ve modern şiire ulaştı...

Ve Aloysius Bertrand bu güzel serüvenin ilk yolcularındandır.

Bu noktada, A. Bertrand'ın şiirini tartışmak, onun yeteneklerini kendisinden sonra gelenlerle kıyaslamak bana çok doğru görünmüyor. Hatta böyle bir tavır içinde olmak tarihsel anlamda da bizi geri döndürmez yanlışlara götürür.

O bir önderdir ve kendi şiirini yazmıştır. Tıpkı diğerleri gibi. O ve "diğerlerini" örtüştüren çok önemli bir bileşke var ki; asıl insanı o yakalıyor. Nedir o?

Bu insanların hemen tamamı şiirlerini yirmili yaşlarda yazmışlardır, A. Rimbaud 21 yaşında "şiiri bitirdiğini" söylemiştir.

Bu gerçek; şiir hakkında, şair hakkında düşünürken, yazarken çok dikkatli olmak gerektiğini anlatmıyor mu?

20 Nisan 1807'de doğan, 29 Nisan 1841'de yani sadece 34 yaşında ölen A. Bertrand'da bu bakışın ve duruşun dışında olmaması gerekir. Öyle değil mi?

1) C. Baudelaire'in Houssaye'ye yazdığı mektuptan bir bölüm.. Aloysius Bertrand, Gaspard de la Nuit, Gendaş Yayınları, s. 6

2) Fiillerin yerini ben değiştirdim, mg.

Fergun ÖZELLİ

İNCE ŞİİR

kül giyinmiş
temiz su
gölge ağaç

sarhoş atlı
kızıl poşu
mağrur inat

yaban gitmiş
dili yırtık
kesik süt

kar mağarası
sahte kimlik
yurdu kilit

yakın gözmüş
yok sayıcı
eli tetik

suyla kusan
çölle susan
güdük tarih

inatmışım ya
kaşı kalkık
ince söz

kovulsam da
dokuz sessiz
yüzüm ak

hayat işte
çiv çivgin
yap yaprak

Bahri ÇOKKARDEŞ

MAĞARA YAZGILARI

Yaktı darağaçlarını
Karanlık ormanların
Kırmızı kanatlı tavşan

Ey su kalıntıları
Donmuş ateşler
Bütün gece ışıklarını düşündü kent

Sonsuzluğun önünde
Mağara yazgılarının
Keder yüzü atlıları

Ansızın yağmur
Düşümde mavi kızlar
Kalbim kadar yalnız

Güneş ben ve yıldızlar
Uzun şarkıların şubat müziği
Sonra yaz geldi
Bir kez daha yaz geldi.

Hüseyin PEKER

KIVILCIM ODASI

Taş taş üstüne kodun, yıktın yuvamı
Yer sarsıntısıyla belli ettin kendini
Büyük evlere silah yapan
Şimşegin temsilcisi, yıldırımın efendisi
İri taşlarla örülmüş surların yıkıcısı
Yıktın başıma örülü kan bağını
Çocuklarım çocuklarım ses genişliğinde
Noktaya karşı nokta seninle yaşamak
Korsana çıkardın gözümün yarısını
Yarısı görmüyor bak, serpinti bırakıyor
Gördüğün pencere pervazlarında
Dirseğim motifli kilim, çubuk motifli:
İbrik motifli su istediğinde
Korkunç kıyım senle uyumak geceleri
Bulutludur, telli duvaklı biten ayların arası
Çocuklarım çocuklarım ölüler kitabında
Maden işler, yağmur bekler gecenin yarısı

Toprak altındaki yuvandan çıkardın
Örttüğümüz yorgandaki çıtır yangınları
Üstümüzdeki gecelerin umursamaz aydınlığı, o başka...
Yıllar artık bir üfleme çalgısı
Duvarcı kiklop benzeri yıkıldı üstümüze keseli ayı
Yıkıldı, evimizin o töre komedisi duvarları
Çocuklarım çocuklarım birer deniz haydutluğu masalı

Özlem TEZCAN DERTSİZ

GAM

mi

mi-mozalar ne anlatmak istiyor pencereme?
sarılar bulaşıyor sorularıma sisli hüznüme

gitmelere çalıştım dün bütün gece
ben gittim de içim gelmedi mi?

klipinde oynarken harcanmış geleceğin
limitini arttıran cennet, cinnet mi?

bir kasa açılıyor, şehrin hırçın sesinde
kalbimiz kırılıyor, yüzümüz gerildikçe

boyuyorum dünyayı, çürüyor aynı hızla
Hiroşima'mı ağlayan omzumda, hiçkırın Felluce mi?

noktalı yerleri birleştir, ne çıkıyor ortaya,
kılık değiştirip evimize yerleşen, yoksa şiddet mi?

ZİFİR

Gültekin EMRE

Tuğrul Keskin, davul zurna eşliğinde değil, bir dil cümbüşü içinde buluşturuyor şiirserverleri yeni şiir kitabı Zifir'le. Yola bir isyan havasıyla çıkıyor Tuğrul Keskin: Hayatı canına tak etmiş bir insanın tok sesiyle sesleniyor etrafına; *Kalk!* Geçmişte yaşadığımız acı günlerle, günümüzde yaşananlara bir karşı duruştur *Kalk!* in etrafına yaydığı. Batı'yla Doğu karşılaşmasıyla başlanıyor şiire: *"üstümüze batının kirlî gölgesi düştü, kalk / doğuya dön yüzünü, güneşi uyandır"* derken, Batı'nın iç yüzünü iyice anlamış bir şairin rahatlığı var üstünde. Doğu'yu ise, biraz da Doğu Anadolu Bölgesi gibi algılamak gerekiyor sanıyorum. Oralardaki halkın uyanması ve baskıya, zulme, kıyım, yoksulluğa, ayrımcılığa... karşı gelinmesi üstünde duruluyor şiirin el verdiği ölçüde, ya da öyle anlaşılması isteniyor gibi geldi bana. Doğada ne varsa uyandırılmalıdır *"ışıklı bir sabaha uyan"*mak için. Şiirde Nesimi, Karadeniz'de boğdurulan Mustafa Suphi, Erzurumlu Emrah, Sivas'ta yakılanlar, Şeyh Bedrettin, Sarıkamış'ta 90 bin askerin donmasına neden olan Enver Paşa da yer alıyor suçsuzlar ve suçlular, iktidar ve muhalefet olarak. Böylece, "derine, daha derine" düştüğü için içindeki "acı", karamsar bir tablo çiziyor Tuğrul Keskin. "Kör bir atın terkisinde" alınan yolun "nereye" olduğunu sorgulayarak. Hep birlikte bağırırsa, karşı durulursa bu gidişin, "bu zulüm"ün duracağı kanısındadır, o. Ufukta iyi, iç açıcı şeyler görünmüyordur yaşanan bunca acının, sıkıntının, yozluğun, yabancılaşmanın ortasında. *"iyi şeyler olmayacak besbelli derinliğe yerleşiyor kan"* derken de olumsuzlukların giderek tortulaştığını imliyor şair. Artık tanrı falan da hikâyledir, Irak'ta kanıtlanmıştır bu. Öteden beri egemen güçlerden yana esen bir hava vardır, yoksul ve inançlı kesim durmadan yenilmekte, öldürülmektedir ve buna karşı tanrının da elinden bir şey gelmez.. Ortalıkta "kara fıkralar"la dolaşılmakta, bir de yanıt aranan "sorularla". Vatandaşının yanında yer almayan, vatandaşını ezen, horlayan bir devlet halkını sevebilir mi? Oysa *"aşk seviyor, hanumeli seviyor"* sevgili seviyordur. Devlet, bu bizim devletler, ne zaman şairini sevmiş, ne zaman yüceltmıştır ki, şimdi sevecek? Köşemizde *"yakın bir intihar gibi yanan mum"* durup dururken, hayatımızın ayarı iyice bozulmuşken, evler mutsuzluk içinde çalkalanıp dururken, sevilen bir insanın fotoğrafı, sevgilinin bir gülüşü imdada nasıl da yetişir nefes almak, hayata yenide sınımsız sarılmak için! *"fotoğraf düş / senle aramızda akan gerçek"*. Tuğrul Keskin'in soru soran ve sorduğu can alıcı sorulara can simidi yanıtlar arayan bir şair olduğunu söylemeye gerek var mı? *"ah! bitti mi kıyamet kardeşler / bunca yol bunca silah bunca"* acı, *"kalbimiz mayın mı, dinamit mi, işte bir şeyin kuyusu"* derken de sıkıntıyı, çaresizliği öne çıkarıyor Tuğrul Keskin. Hiç varılmayacak bir menzile doğru çabalayıp dururken de sevgiliye *"mendiller dolusu sevinç"* göndermemenin burukluğu yansıyor şiirlerine.

Zifir'in 2. bölümünün ilk şiiri Gazel'de onun lirik ve hüznü haline tanık oluyoruz: Sevgiliye bir yakarı gibi de alınabilir bu şiir, aşkın ateşli ve sabırlı bir dışavurumu gibi de: Ayrıca destansı bir anlatıma da, 8 şiirden oluşan "Akdenizli Hena İçin Ayrılık Şiirleri"ne de önsöz bu şiir: *"okyanus içime düşüp söndürmek ister / bana içimdeki ateşte başkası gerekmez / ... / gel içimde yandıkça büyüyen ateş / bana senden başka su gerekmez /.../ şelaleye düşüp ezilmek ister kalbim / ona aşktan başka su gerekmez /.../ gel kalbimdeki, gel ey nazlı Hena / bana senden ayrı beden gerekmez"* Bu şiirde ve bunu izleyen öteki sekiz şiirde sevgi ve özlem ağır basıyor, sona doğru da ayrılık acısı. Tutkuyla yaşanmış bir ilişkinin tutanağı gibi bu şiirler, bir iç dökme: *"kalbim mezar sanki beyaz bir yunusa"* dizesinde yoğunlaşan sevgi yumağı, *"gitsen gitmemek olur, kalsan intihar"* dizesinde bir çözümsüzlüğü, çıkmazı imliyor. İnsan, elbette *"aşkın kıyısında yolun kıyısında aşkın"* acısıyla yaşayamaz.

Tuğrul Keskin, gelenekle günümüzü, devrimci savaşımın aşkı, çıkmazlarla özlemi iç içe ağdırıyor şiirine; sağlam, soluklu, tutarlı, hüznü, şiirlerle çıkıyor okurunun karşısına, 2004 Yunus Nadi Şiir Ödülü alan dosyasıyla.

Tuğrul Keskin, *Zifir*, Everest Yayınları, 2004, 87 sayfa.

ŞİİR ve İKLİM

Yusuf ERTEN

*“Derim ki olur olmaz şeyler toplamayın
dehşet bir şeydir delibalin sarhoşluğu
ve bunalma düşürebilir bir gün sizi
bir çiçeğin defter arasında unutulmuşluğu”*
Ruşen Hakkı

Yazın hayatına şiirle başlayıp düzyazıya (Roman, hikâye...) meyledenlerin sayısı; düzyazıyla başlayıp şiire yönelenlere oranla çok fazla... Romanla başlayıp bu türün içinde kalanların bir bölümü çeşitli vesilelerle, şiire duydukları esrarengiz yakınlığı ve ilgiyi dile getirmektedir. Orhan Pamuk’la yapılmış söyleşilerden birini anımsıyorum; bütün yazdıklarının karşısına bir dize yazabilmenin heyecanını koyuyordu.

Son bir aydır yazılı ve görsel basın, Orhan Pamuk’un *İsviçre*’de yayımlanan *Tagesanzeiger* gazetesinin ‘Das Magazin’ ilavesine verdiği demeçte geçen: “Kimse söylemediği için söylüyorum. Türkiye’de 30 bin Kürt öldü, bir milyon da Ermeni...” ifadesi üzerinden açılan çok yönlü tartışmalara yer verdi. Isparta Sütçüler Kaymakamlığı, ilçedeki kamu kurum ve kuruluşlarına bir yazı göndererek kütüphane ve kitaplıklardaki Orhan Pamuk’a ait kitapların toplatılmasını istedi. Karamanoğlu Mehmet Bey’in fermanı sertliğinde bir kararlılıkla girilen bu işte, canlı kitap (Bir öğrencidekinin dışında) ele geçirilemedi! Çoğunluğun kutsal emanetlere ve kavramlara karşı gösterdiği hassasiyeti gözler önüne seren en ilginç tepki Türk Tarih Kurumu’ndan geldi: “Türkiye soykırım iddiasını kabul etmesi durumunda 60 milyar dolar tazminat ödemeye mahkûm olacak. Pamuk’un bütün kitaplarını altın yapıp satsak bunun bedelini ödeyemeyiz. Dolayısıyla herkes haddini bilmeli ve susmalı.” diye buyurdular... Bazı tamlamalar ve deyimler bazı sınıfların karakterini ele verir biçimde kodlanmıştır: “haddini bilmek” de bunlardan biri. Birtakım genç şair / akademisyenler “Pamuk tüccarı” gibi yavan benzetmeler üzerinden milliyetçilik dürtülerini kaydırarak tahkir ve öfke taşıyan beyanlarını internet sitelerinde sergileme yoluna gitti. Elbette Orhan Pamuk’un söylediklerinde doğruluğu saptanmamış, eleştirilmesi gereken yönler var; ama bir yazarın konuşmasının bütününe bakmadan böyle bir tepkinin rüzgârına dahil olmak magazinelle yaklaşımın edebiyat üzerindeki tesiriyle açıklanabilir.

Toplumun önündeki insanlar tarihin ve yaşadıkları çağın onlara verdiği sorumlulukla böyle hassas konularda, aydın olmakla ampul değiştirmek arasındaki farkın bilinciyle kendilerine bir üslûp edinebilmeliler. Bütün bunların üzerine ‘bayrak’ hadisesi cereyan etti. Bu gelişmeler sanki önceden tasarlanmış bir planın içerisinde kendini okutuyordu. Tam bu noktada *Yaratım* dergisinde Sezai Sarıoğlu imzalı “Şiir ve Milliyetçilik” başlıklı herkesin okuması gereken bir deneme yayımlandı. Elbette bu kargaşa içerisinde “Aman Ormancı” türküsünün konuklarından –üçüncü ve son kahramanı- ‘Bay Mustafa’nın ölümünün (29 Mart 2005) gazetelere düşen küçük

haberi üzerine konuşulmasını bekleyemedik kimseden. Böyle bir seferberlik durumunda milli heyecanlarla çarpan göğsümüzde türkülerin yeri ne ola ki! Terry Eagleton, “Milliyetçilik: İroni ve Bağlılık” adını taşıyan incelemesinin bir yerini şu ifadelerle buluşturur: “*Milliyetçiliğin metafiziği, bir şekilde doğuştan kendinde varolan bir özneyi varsayarak bu noktayı gözden saklama eğilimi gösterir; kendini gerçekleştirme kavramına ayrıcalık tanıyarak bir özne-nesne ilişkisini özne-özne ilişkisinin üzerine çıkarır, gereksinimlerin ifade ve formülasyonun her zaman bir diyalog olayı olduğunu, gereksinim ve isteklerin bir anlamda bir ‘diğerinden’ geri alındığını unuttur...*” Türkiye’de kendi içine kapalı şehirlerinde –ki bu şehirlerdeki futbol fanatizmi milliyetçiliğin bir yan metni gibi taşınır– linç girişimlerinin ortaya çıkması tesadüflerle açıklanamaz. Böyle yapılarda “diğeri” olabilmeyen bütün yolları “haddini bilmek” duvarıyla kesilir.

Ölümlerimiz tarafından bize bırakılan toprağa dönük ziraat usulleri halen geçerliliğini sürdürmektedir. Bizde toprak, bayrak gibi kutsallar söz konusu olduğu zaman, ister edebiyatçı olsun ister müzisyen her türlü aydın var olduğu sahanın silahlarını atarak tarihin yüklediği bir saplantı içerisinde ‘taraf olmanın’ en büyük bahanesiyle tanışmış sayıyor kendini. Andre Gide, Edebiyat ve Milliyetçilik adlı denemesinin bir yerinde şunları söyler: “*Dünyâ ürünlerin güzelliği, toprağın ve uygulanan usulün iyiliği hakkında bizim için en sağlam teminattır. Serbest olarak düşünüp taşınarak seçilen bu topraklar, en iyi topraklar olmaz olur mu? Ey Yunan, Lâtin, Fransız klasikleri! İyi yerleri sizler aldınız. (...) Dünyaya gelmekte çok geç kaldık*”... Kâğıttan ağaca, ağaçtan ormana, ormandan toprağa doğru işleyen tek yönlü bir diyalektiğin kuşatması altındayız. Her şeyi toprak ve onun tamamlayıcı unsurlarıyla örnekleyip somutlamaya çalışmak, mistik bir dünyanın kapılarını açıyor bize; istesek de bu yörüngenin dışına adım atmakta zorlanıyoruz; çünkü yasalar ve öğretiler buradan besleniyor. Bugün “*Organik Şiir*” diye bir tanımlamadan bahsedilebiliyorsa bu durum karşılığını doğada hemen ifade ediyor: “Organik Tarım” ... Osman Çakmakçı’nın *Milliyet Sanat* (Nisan 2005) dergisinde yazdığı “Sentetik Şiire Karşı Organik Şiir” adlı bildirisinde geçen “şiir” sözcüklerinin yerine “tarım” sözcüğünü koyun değişen hiçbir şeyin olmadığını göreceksiniz. İlginçtir organik şiir yazarlara örnek olarak verdiği on bir ismin içerisinde sadece iki isim psikosomatik düzenleyici kullanmıyor ... Benim bildiğim organik tarım, kimyasal ilaçların uzağında yapılır. Çok küçük bir alana sahip olan İsrail tarımda oluşmuş bütün alışkanlıkları, geliştirdiği tekniklerle yerle bir etti. Toprak azlığı nedeniyle aynı kökten (toprağın altında patates, üzerinde domates) iki ürün alabiliyorlar. Bizde geleneği olduğu gibi yansıtanlara, ölüleri diriltmek peşinde seksen yaşında birinin ağzıyla konuşan gençlere ne demeli; bir kökten farklı iki ürün alınabilir: hem Halk şiirinde hem de Divan şiirinde ustalıklı ürünler verenleri hatırlayın...

Aynı evden çıkan iki şairden biri “*Her şey şiirdir*” (Ataol Behramoğlu) derken; bir diğeri “*Şiir bitti*” (Nihat Behram) diyebiliyor.. İki kardeşin arasına girmek istemezdim ama galiba her şey şiir sanıldığı için şiirin bittiği düşünülüyor. Sabahattin Eyuboğlu’nun yayımlanmış tek şiiri olan “Alışveriş” adlı şiirin üç dizesiyle bitirelim:

*“Meta verir fizik alırız
Turan verir memleket alırız
Hemşeri verir yurttaş alırız”*

Yayın Yönetmeni	: Ramis DARA
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Melih ELAL
Yönetim Yeri	: Barış Mah. Adalet Sok. Adaletkent Sitesi H Blok, D: 3 16140 Nilüfer - BURSA
Yayın Danışmanları	: İhsan ÜREN, Hilmi HAŞAL, Serdar ÜNVER, Nuri DEMİRCİ.
Dağıtım	: Pentimento Art Shop (0212 2933959)
Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın.

Yazışma Adresi	: Ramis DARA P.K. 68 16361 Ulucami - BURSA
Katkı Payı	: 15.000.000 TL ya da 15 YTL
Posta Çeki	: Hilmi HAŞAL adına 584893 numaralı hesap
Dizgi	: Emel COŞKUN
Baskı	: Özsan Matbaacılık, İzmir Cad., No: 221 BURSA
Elektronik Posta	: akatalpa@hotmail.com
Faks	: 0 224 2254052

Œir ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* (www.akatalpa.com) Ocak 2000'de Bursa'da kurulmuŒtur. Ticari amaç gütmediği için yazarlarına telif ödemez.